MONITOR

Na R. P. 1774.

Nro: LII.

Dnia 29. Czerwca.

Kontynuacya

O dobrym porządku Towarzystwa

NIemaſz żadnego występku między Ludźmi, ktoryby ſzkodliwszym był dobru powszechnemu

iako piiańſtwo, a to ſię znayduie pomiędzy proſtym Ludem zwyczaynie: ztym wſzyſtkim bardzo ieſt pospolite u Nas, chociasz tego nieuważamy. Jakażby była racya tym ſię zatrudniać? co wadzi Rzeczypospolitey albo innym, powiadaią, że człowiek będący Panem ſpraw ſwoich, ie albo piie zbytecznie? Znaydowali ſię we wszyſtkich kraiach Mędrcy, Prawodawcy, ktorzy czynili dobre porządki, a żaden z nich nie ſądził, ażeby należało zabraniać y karać proſte piańſtwo, oprocz Turkow, u ktorych piianſtwo ieſt ohydzone y karane śmiercią. Zdaie mi ſię że nie tylko do Kaznodzieiow Duchownych należy przeciwko temu wyſtępkowi powſtawać, ale byłoby też rzeczą chwalebną Rządowi Państwa, obrocić ſwoią pieczołowitość y ſtaranie na umiarkowanie lub powściągnienie tego nierządu, dla

ſzczę-

ſzczęśliwości y pożytku ſwoich mieszkańcow. Zobaczmy iak wiele Oſob podaią ſię w znaczne choroby, a nawet ſobie ukracaią życia, obracaiąc na piiaństwo cały zyſk zarobiony przez cały tydzień, ktoryby ſłużyć powinien na wyżywienie ich Domownikow; uyrzyimy iako Zony niebogie y Dzieci niewinne cierpią dla ſrogości y złego obchodzenia ſię Męża lub Oyca nierozumnego, ktory przy zagrzaniu głowy winem, gorzałką, a nawet mocnym Piwem, wſzczyna z niemi rozmaite kłotnie, y czyni z niemi wszelkie nieprzyſtoyności y niegodziwości, iakich ſię Człowiek dopuścić może, gdy ieſt w ſtanie źwierzęcym. Widząc mowię to wszyſtko Rząd kochaiący ſwoich Poddanych, muſi bydz tknięty politowaniem y żądać zatrzymania, iezeli można, tego zawrotu gło-

wy, tym okropnieyszego, że dobrowolny; albo przynaymniey leczenia w nim ludzi żonatych, ale bardziey uśmierzniącemi y łagodnemi lekarstwy niżeli gwałtownemi, n.p. niepozwalać po miastach wpisywania się w Bractwa, lub przyięcia do Cechow Rzemieslniczych sławnym Piiakom: postanowić Prawo, ażeby żaden dług zaciągniony od Piiakow na kredyt piiących niebył zapłacony: zmnieyszyć do pewney liczby wielość Szynkownych Domow w Warszawie: zabronić ażeby Rzemieślnicy mogący zysk mieć uczciwy z pracy, nie opuszczali swoią professyą dla lenistwa y piianstwa, niepozwalać, ażeby inni Ludzie trzymali szynkowne Domy, iako ci, ktorzy są naypodleyszego stanu, ponieważ mowiąc rzetelnie stan dodawania Piwa y gorzałki Pospolstwu, iest nayostatnieyszy w Państwie, y niegodny szacunku.

Oprocz

Oprocz tego trzymane bywaią do wykonania tey ſłużby młode Panny, a to wszyſtko zmierza do zepsucia młodzieży y ſprawienia złych Poddanych w Państwie. Możnaby wynaleść wiele innych lekarſtw dla zachowania od piiańſtwa ludzi, ale ſię to zoſtawuie dla tych, ktorych powinność ieſt myślić o tym.

Powie podobno kto, że to ſą fraszki, ale nie ſłusznie, są to przywary w Polszcze znacznieysze, a czasem niebespiecznieysze niżeli pomyślić można. Powtarzam że płaciemy Lekarzom dla tego, że nas leczą y zachowuią od chorob ciała, drudzy płacą za choroby, ponieważ ich ſzukali. Prawda ieſt, że piiańſtwo ieſt źrzodłem wielu nieszczęśliwości w Fizyce y w rządzie politycznym: należy tylko uczynić trochy uwagi, aby w tey mierze bydź przekonanym.

Nie

Nie ieſtże prawda, że uszczęśliwienie Państwa zawiſło od ſpokoyności powszechney, y bespieczenſtwa ogolnego, ażeby każdy mogł ſpokoynie pilnować ſpraw ſwoich dlą wyżywienia ſiebię y ſwego Domu uczciwie? A kto bardziey mięſza ſpokoyność y bęspięczeńſtwo powſzechne iako piiacy? Nie ieſtże to prawda, że uszczęśliwięnie Państwa zawiſło podobnie od przemyſłu y handlu mieszkańcow. Ażeby przemyślnym bydz y bawić ſię handlem, potrzeba mieć pilność, y umięiętność; a iakoż można żądać, ażeby piiak był pilnym, miał rozum y umięiętność, ktory ſię uſtawicznie odmienia w bydlę. Nie prawdaż to: iż ſzczęście Państwa zawiſło od zdrowia y bogactw iego Obywatelow? a iakoz można chcieć, aby piiak zoſtał bogatym y zdrowym, ktory wydaie dobra ſwoie na piiańſtwo, y ktory ną-

nakoniec, nie maiąc pić za co, kraść zaczyna, ktory psuie zdrowie y zaniedbywa spraw swoich? owoż iaką iest fraszką piiaństwo dla kraiu y iego powszechnego szczęścia. Ktokolwiek dokaże mądrością swoią uwolnić od tey powodzi Polskę, będzie mogł za wielkiego Lekarza bydź poczytanym, y na nieśmiertelną sławę sobie zasłużyć. Jeżeli zdarzy się, iż interes pospolitych ludzi, albo iakiego możnego Człowieka sprzeciwia się ustanowieniu uczciwego y sprawiedliwego opisania tego nierządu, roztrząsnąć należy, ieżeli się godzi przekładać dobro szczegulne nad powszechne, y ieżeli uczciwa iest rzecz, chcieć pożytkować z głupstwa ludu, zamiast leczenia, y wyprowadzenia go z niego, iako powinność wyciąga.

Ktoż nie widzi, że piiaństwo iest występek nad wszystkie inne występkami nayszkodliwszym dla

Pań-

Państwa? Bo z pianstwa wytryſkuią wszyſtkie inne nałogi: nieſpokoyność, kłotnie, zaboyſtwo, ubostwo, oszukanie, kradzieże; niewſtydność, hardość, zgorſzenie, leniſtwo, prześladowanie, kłamſtwo: nieszczerość, konfuzya, ukrzywdzenie bliźniego; niedbalſtwo, nieporządek, bluźnierſtwo: ſtrata zdrowia, mizerya y na końcu desperacya. &c. &c. &c &c. &c. &c. &c. &c. &c. &c.